

УДК 332.2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЩІЛЬНОСТІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ

Л. Тібілова, к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

Ключові слова: землекористування, щільність землекористування, подрібнення ділянок, статистична група, адміністративний район, середній розмір, порівняльний аналіз, оцінка.

Пропонується у загальний аналіз просторової організації територіальних утворень зараховувати показник щільності землекористувань, який розрахований у розрізі адміністративних районів, міст обласного підпорядкування та природно-географічних зон Львівської області. За цим показником і за середнім розміром землекористування проведено статистичне групування і порівняльний аналіз.

Постановка проблеми. Сучасний етап трансформації земельних відносин на засадах приватної власності на землю характерний процесом інтенсивного утворення нових землекористувань, який призводить до подрібнення земельних ділянок. Особливої гостроти й негативу внаслідок цього набувають проблеми подрібнення земельних ділянок з однаковими або схожими природними умовами, оптимальне використання яких забезпечується за умови одного землекористування в збережених природних межах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Землекористування як специфічна категорія досліджується в правовому, територіальному (просторовому), ландшафтно-екологічному, соціальному й економічному аспектах. У порядку денному на XXI століття, затвердженому Конференцією ООН з навколишнього середовища [1] в розділі II «Збереження і раціональне використання ресурсів у цілях розвитку» в главі 10 «Комплексний підхід до планування і раціонального використання земельних ресурсів» передбачено: розробити досконаліші системи обробки і комплексного аналізу даних про землекористування і земельні ресурси; виділенням засобів для ведення досконалішої практики землекористування й раціонального використання земель зміцнити інформаційні системи і системи спостережень екологічних, економічних і соціальних даних, пов'язаних із земельними ресурсами на різних рівнях; розширити національні можливості щодо збору й оцінки даних про земельні ресурси; розробити регіональну політику, спрямовану на підтримку програм землекористування і територіально-просторового планування. Саме збору, обробці й аналізу просторових даних про земельні ресурси і землекористування слугують геоінформаційні і, зокрема, земельно-інформаційні системи й технології.

У дослідженнях Т. Ніколаєнка проаналізовано просторовий аспект землекористування: пропонується районування території України за рівнем інтенсивності землекористування на базі комплексної порівняльної оцінки територіальних особливостей землекористування в областях [2]; на основі аналізу економічних, екологічних і соціальних проблем використання земель різного функціонального призначення наводиться оцінка забезпеченості галузей народного господарства; обґрунтовуються напрями еколого-економічної оптимізації використання земельних ресурсів.

У працях М. Лавейкіна [3] аналізувались різні аспекти й етапи комплексного дослідження екологічної, соціальної та економічної складових землекористування.

Підсумки Всесвітньої конференції в Йоганесбурзі (2002 р.) засвідчили, що особливу увагу слід зосередити на здійсненні сталого розвитку землекористування комплексним розв'язанням проблем забезпечення раціонального використання землі. Однією з важливих складових їх вирішення є оптимізація землекористування. Досліджуючи землекористування, М. Хвесик, В. Голян, А. Крисак і зосередили увагу на особливостях формування інституціонального механізму землекористування, зокрема у великих міських агломераціях [4; 5]. Проаналізував Вітчизняний досвід сільськогосподарського землекористування проаналізував та здійснив класифікацію форм власності, землекористування й господарювання В. Будзьяк [6].

Щодо розмірів землекористувань, навіть у розвинених країнах це залишається проблемою. Наприклад, у Японії [7] середній розмір землекористування за загальної тенденції до збільшення становить лише 1,4 га. Такі малі розміри господарств унеможливають застосування у широких масштабах сільськогосподарської техніки, що знижує можливості країни у виробництві сільськогосподарської продукції.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та оцінка показників щільності землекористувань у розрізі адміністративних районів та природно-географічних зон Львівської області.

Виклад основного матеріалу. Одним із показників просторової організації в розрізі адміністративних територій може слугувати щільність землекористувань. Розрахунок кількості землекористувань на 100 га земельних угідь у Львівській області наведений у табл. 1 та на рисунку. Вона коливається від 20,4 (Сколівський район) до 112,5 (Пустомитівський район), а в розрізі природно-географічних зон – від 33,4 у гірській зоні до 73,1 у лісостеповій зоні. Проміжне положення за цим показником займають поліська (53,9) та передгірська (59,3) зони. У містах обласного підпорядкування щільність землекористувань вдвічі вища і коливається від 230,7 (м. Львів) до 811,4 (м. Червоноград). Загалом у Львівській області на 100 га площі припадає 61,8 землекористувань, а без міст обласного підпорядкування – 58,8 землекористувань. До речі, останній показник наближений за значенням до відповідної характеристики у передгірській зоні. Це наочно видно з рисунка, як і те, що дві природно-географічні зони (поліська й гірська) за показником щільності землекористувань знаходяться нижче за середнє в області

значення, а лісостепова – вище. Проведено групування адміністративних районів Львівської області за щільністю землекористувань. Сформовано 5 груп: 1) від 20 до 40; 2) від 40 до 60; 3) від 60 до 80; 4) від 80 до 100; 5) від 100 до 120 землекористувань на 100 га земельних угідь.

Таблиця 1

Щільність у розрізі адміністративних районів Львівської області

Адміністративний район	Щільність землекористувань	Адміністративний район	Щільність землекористувань
Бродівський	41,6	Старосамбірський	55,0
Буський	51,9	Стрийський	64,4
Городоцький	97,4	Турківський	26,2
Дрогобицький	65,0	Яворівський	54,5
Жидачівський	68,3	Природно-географічна зона	
Жовківський	70,9	Поліська зона	53,9
Золочівський	61,8	Лісостепова зона	73,1
Кам'янка-Бузький	37,1	Передгірська зона	59,3
Миколаївський	70,7	Гірська зона	33,4
Мостиський	72,5	Міста обласного підпорядкування	
Перемишлянський	71,1	Борислав	416,1
Пустомитівський	112,5	Дрогобич	319,9
Радехівський	38,1	Львів	230,7
Самбірський	73,7	Самбір	412,8
Сколівський	20,4	Стрий	485,0
Сокальський	54,6	Трускавець	243,9
Львівська область (без міст обласного підпорядкування)	58,8	Червоноград	811,4
		Львівська область	61,8

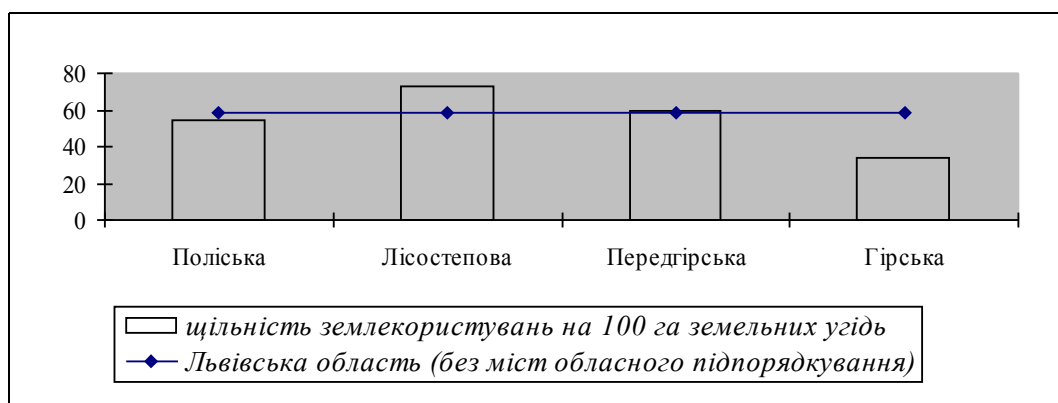

Рис. Щільність землекористувань.

У табл. 2 проведено аналіз утворених груп, який засвідчує, що на території кожного п'ятого адміністративного району (у чотирьох випадках, або 20%) розміщується від 20 до 40 землекористувань; кожного четвертого (у п'яти випадках або 25%) – від 40 до 60 землекористувань на 100 га земельних угідь. Майже половина адміністративних районів (9 випадків, або 45%) мають щільність від 60 до 80 землекористувань. По одному району (по 5%) мають відповідно від 80 до 100 і від 100 до 120 землекористувань на 100 га земельних угідь. Щільності землекористувань є показником, оберненим до середнього розміру землекористування. Обидва показники характеризують рівень подрібнення ділянок. Ці показники в середньому в області знаходяться у третій статистичній групі. Зокрема, середній розмір землекористування загалом у Львівській області становить 1,62 га, а без урахування міст обласного підпорядкування – 1,70 га.

Таблиця 2

Аналіз статистичних груп

Група	Щільність з/к	Кількість випадків	У % до підсумку	Кумулятивні		Середній розмір з/к
				частоти	частки	
1	20-40	4	20	4	20	2,5-5,0
2	40-60	5	25	9	45	1,67-2,5
3	60-80	9	45	18	90	1,25-1,67
4	80-100	1	5	19	95	1,0-1,25
5	100-120	1	5	20	100	0,83-1,0
Всього	X	20	100	X	X	1,70

Висновки. Доцільно доповнити перелік характеристик просторової організації територіальних утворень показником щільності землекористувань. Порівняльний аналіз щільності землекористувань і пов'язаного з ним показника середнього розміру землекористування в розрізі адміністративних районів, міст обласного підпорядкування і природно-економічних зон Львівської області характеризує рівень подрібненості земельних ділянок.

Бібліографічний список

1. Порядок денний на XXI століття, затверджений Конференцією ООН з навколишнього середовища [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/russian/conferen/wssd/agenda21/part2/ch10.htm>.
2. Соціо-еколого-економічна ефективність землекористування в Україні : просторовий аспект : монографія / за ред. Б. М. Данилишина. – К., 2007. – 72 с.
3. Лавейкін М. І. Проблеми сталого землекористування в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук / М. І. Лавейкін. – Режим доступу : <http://disser.com.ua/content/26461.html>.

Крисак А. І. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні : монографія / А. І. Крисак, В. А. Голян, М. А. Хвесик. – К. : Кондор, 2008. – 522 с.

4. Хвесик М. А. Інституціональне забезпечення землекористування: теорія і практика : монографія / М. А. Хвесик, В. А. Голян. – К. : Кн. вид-во НАУ, 2006. – 260 с.

5. Будзяк В. М. Сільськогосподарське землекористування (економіко-екологічні та управлінські аспекти) : монографія / В. М. Будзяк. – К. : Оріяни, 2006. – 386 с.

6. Страны мира : полный универсальный информационный справочник. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 608 с.

Тибилова Л. Анализ показателей плотности землепользований

Предлагается в общий анализ пространственной организации территориальных образований включать показатель плотности землепользований, который рассчитан в разрезе административных районов, городов областного подчинения и природно-географических зон Львовской области. По этому показателю и по средним размерам землепользований проведены статистическая группировка и сравнительный анализ.

Ключевые слова: землепользование, плотность землепользования, дробление участков, статистическая группа, административный район, средний размер, сравнительный анализ, оценка.

Tibilova L. The analysis of indicators of density land users

It is offered to include in the general analysis of the spatial organization of territorial formations indicator a density land users, which is calculated in a cut of administrative areas, cities of regional submission and natural-geographical zones of the Lvov area. On this indicator and on the average sizes land users the statistical grouping and the comparative analysis is spent.

Key words: land tenure, land tenure density, crushing of sites, statistical group, administrative area, the average size, the comparative analysis, estimation.